

середини, щоб річ не витягнулася по краях. Після прасування вона повинна лежати в розгорнутому вигляді до тих пір, поки не охолоне.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. <http://4lady.in.ua/2012/08/вишивка-гладдю-як-вишивати-гладдю-mex/>
2. http://amvrschool4.ucoz.ru/publ/uroki_tekhnologii_vyshivka_gladju/materiali_ta_instrumenti_dlja_vishivannja_gladdju/27-1-0-61
3. <http://festival.1september.ru/articles/575025/>
4. <http://art-stitch.com.ua/vyshivka/vyshivka-gladyu/raznoe-o-gladi/225-2009-04-28-13-01-41>

*Ковшик Аліна
(Полтава, Україна)*

НАРОДНІ МАЙСТРИ ВИШИВКИ ПОКУТТЯ

Вишивка найпоказовіший вид мистецтва, який має широкі аналогії в культурі інших народів.

Вишивка – мистецтво всенародне і інтернаціональне за своєю суттю. У ній через віки пронесене і збережена колективна народна мудрість, художня пам'ять, естетичні ідеали краси.

Покуття – Снятинський, Городенківський, Коломийський і частина Тлумацького району Івано-Франківської області – виділяється в окремий, чітко визначений своїми художньо-образними ознаками етнографічний регіон. Проте він має аналогії з Поділлям і Буковиною. Найхарактернішими сорочками тут є «чорненки», які носили заміжні жінки, і «червоненки», що вдягали дівчата. Вони здебільшого орнаментовані геометричними мотивами, а розміщували скісними, ламаними віртуальними смугами або ж розташовували в шаховому порядку, суцільно вкриваючи усе поло рукава. Нижче «плічко» і «зморшки» ішли горизонтальні смуги орнаменту в три-чотири ряди.

Варіанти червоного кольору в різних селах Покуття мали свої відмінності. У Стецеві вони мали помаранчевий відтінок у Воронівцях і Раківцях (Городенківський район) – темно-вишневий. Улюблений узор – композиція чотирикутників, уся площа яких зашивалася нитками у різному напрямку. В селі Видинові «чорненки» вишивали дрібними чорними купочками, розкиданими в шаховому порядку по всьому полю рукава, що створювало, високий рельєф узору. До того ж на Покутті чоловічі портяниці і жіночі сорочки «рісши», тобто збирали в дрібні складочки. Це також створювало додатковий художній ефект глибини поверхні полотна сорочки.

Особливістю народної вишивки Покуття наявність у селах Русові, Микулинцях, Залуччі, Видинові Снятинського району вишивок білим по білому. Це переважно узори геометричного орнаменту – восьмипроменева розетка, ламана лінія, ромби, виконані вирізування, коленням. Чоловічі і

жіночі сорочки мали на подолі і рукавах широкі смуги мережок «цирок». Біла нитка, завдяки застосуванню різноманітних наскрізних технік виконання, створювала світло-тіньову гру кольору – від блискучо-білого до темно-сірого. З'єднувальні шви змережували «кривульками» вишневого кольору, і це чудово поєднувалося з вишивкою білим по білому. З'єднувальні шви перетворювалися на широкі орнаментальні смуги, які, крім утилітарної функції, несли й художньо-декоративне навантаження. Особливістю святкової вишивки є наявність в орнаментах поряд з рослинними мотивами зображень птахів, вазонних квітів з двома птахами, птахів у вигляді грифонів. Подібні зразки поширені в селах Белелуї, Видинові, Джурові. Поряд з вишивкою білим по білому у Снятинському і Тлумацькому районах, зустрічаємо геометричні узори жіночих сорочок, виконі суцільно чорним кольором, які носили виключно літні жінки [1].

Вишивання часто використовується як прикраса жіночого і чоловічого одягу, предметів домашнього вжитку, як оздоба рушників, наволочок, скатертей, занавісок і т.п. У кожній сім'ї вишивка є тим невід'ємним художнім компонентом, що органічно увійшов у культуру роботи населення. З покоління в покоління передаються, збагачуються і шліфуються традиції художнього вишивання як однієї з важливих галузей народної творчості.

Мистецтво художнього вишивання широко використовується в створенні декоративних прикрас, в нових сучасних моделях жіночого і дитячого вбрання, в оздобленні жіночих сумочок.

Художня вишивка вдало використовується в інтер'єрах сучасних приміщень – у житлах трудящих, у Палацах культури в ресторанах, кімнатах відпочинку, готелях тощо. Вона вносить в побут своєрідну святковість, урочистість.

У багатьох районах Прикарпаття при художньо-промислових фабриках організовані цехи художнього вишивання (Косів, Кути, Космач, Яблунів, Коломия, Івано-Франківськ тощо). Удосконалюючи свою майстерність, творці художньої вишивки знаходять все нові й нові мотиви.

На Прикарпатті провідне місце здобула творчість майстрині народної вишивки Ганни Юліанівни Герасимович (нар. 1889 р.) в м. Косові. Прекрасний фахівець, невтомний ентузіаст улюбленої професії, збирач і охоронець кращих народних зразків художнього ткацтва та килимарства, Г.Герасимови створила багато нових оригінальних композицій, що здобули широке визнання. Орнаменти народної художниці застосовуються в килимах, веретах, ліжниках, скатертях, занавісках, гардинах, у верхньому чоловічому та жіночому одязі.

З перших днів заснування Косівського училища прикладного мистецтва до похилого віку Герасимович працювала майстром відділу художньої вишивки. Під її керівництвом підготовлено цілу плеяду здібних спеціалістів, які нині працюють у різних регіонах України.

Багато робіт Герасимови включено до постійних експозицій в музеях

(Київ, Львів, Івано-Франківськ та інших).

У 1956 році вже в похилому віці вона вишила портрет Івана Франка до 100-річчя з дня народження (експозиція в Коломийському музеї народного мистецтва Гуцульщини).

Знаменною подією в творчому житті Герасимович було прийняття її в члени Спілки художників України в 1958 році.

Відомим на Покутті є прізвище талановитої вишивальниці з села Шешори Ганна Василівна Василящук. Село Шешори лежить у самому серці гір, серед стін зеленого прадавнього лісу. Це віддавна знаний центр художньої вишивки на Івано-Франківщині. Високі художні традиції ткання та вишивки продовжують сучасні майстри: М.Федорчук, В.Мартищук, Г.Мартищук, М. Курій щук, Д.Соколюк. Їхні соковиті за кольором, майстерно орнаментовані вироби не раз експонувалися на республіканських виставках. Але найбільше вславилась з-поміж усіх шешорських майстрів лауреат Державної премії Т.Г. Шевченка Ганна Василівна Василящук. Народилася 1924 р. 2 листопада в селі Шешори на Косівщині, в бідній селянській сім'ї. В 1939 р. закінчила п'ять класів місцевої школи. Відтоді змушена йти на заробітки. 1939 – возз'єднання західноукраїнських земель з Радянською Україною. Час, коли Г.В.асилящук вирішує присвятити себе творчості. 1964 – у цей рік ряд творів майстрині був придбаний провідними музеями республіки, зокрема ті, які вона присвятила 150-річчю від дня народження Т.Г. Шевченка. А в 1967 – у Києві, в Державному музеї Т.Г.Шевченка, відбулася персональна виставка творів майстрині. В 1968 р. відбулося дві виставки творів Г.В. Василящук – у Києві та Каневі. За високі досягнення в розвиткові українського народного декоративного мистецтва їй було присвоєно звання лауреата Державної премії ім. Т.Г. Шевченка. Вже в 1971 р. Г.В. Василящук прийнято до спілки художників. Протягом багатьох років вона обиралася депутатом селищної і районної Рад народних депутатів, тривалий час очолювала сільську жіночу раду, брала участь у роботі VI з'їзду художників України.

Витоки творчості Михайлини Сабадаш з Коломиї ґрунтуються на давніх традиціях прикарпатської вишивки, що виділяється стриманим колоритом з перевагою темно-червоних, чорних кольорів витонченою ювелірною проробкою деталей орнаменту. Основним засобом художньої виразності виставок Сабадаш виступає чітка графічна лінія, переважно чорного кольору, що утворює і підкреслює основні форми малюнка, які потім ускладнюються і доповнюються і ними кольорами.

Сабадаш творчо інтерпретує традиції народної вишивки. Вона застосовує у своїй творчості найпоширеніші техніки - хрестик, «Стебнівку», гладь, але найулюбленішою залишається «низинка». Майстриня натхненно і сміливо фантазує в створенні орнаментів чоловічих і жіночих сорочок. Світ асоціативних уявлень майстрині розкривається насамперед у вишивці рушників. Образна змістовність їх

будується через ритмічно-пластичні мотиви, певний колорит. Так, основа художнього образу рушника «Вівці мої, вівці» передається через ритмічне повторення домінуючого мотиву «баранячих рижків». Візерунок «Подарунок матері», побудований на контрастному протиставленні двох кольорів – чорного і червоного, викликає асоціації з художнім образом, поширеним у поетичній творчості. Свіжість барв, м'який ліризм відзначає рушники «Гори димлять», «Вечірні зорі».

Також Марія Стефак із села Шешори творить диво-рушники. Завдяки натхненній праці вишивальниці вишивка широко проникає в побут і стає найбільш популярним видом декоративного мистецтва працюючи у вишивальних цехах, фабриках художніх виробів (ім. Лесі Українки у Львові, ім. Т. Шевченка в Косові) художніх майстернях, організованих окремих центрах вишивальниці прикрашають чудовими узорами різні побутові предмети, що розходяться по всій нашій Україні. За зразками народних вишивок працюють гуртки любителів художнього вишивання, організовані в містах і селах при школах і клубах [2].

У безлічі варіантів узорів дуже яскраво виступають декоративні якості народних вишивок. Широко застосовуючись у сучасному побуті, мистецтво вишивання зараз розвивається як важлива галузь декоративно-прикладного мистецтва. У народних вишивках художники декоративно-прикладного мистецтва знаходять багатющій матеріал для творчих композицій і дають нові зразки стильної декоративності в тканині.

Вишивка – складне багатогранне явище художньої культури українського народу. Це один із давніх, найбільш масових і розвинених видів народного декоративного мистецтва. Історичні, літературні, фольклорні матеріали стверджують активне побутування на Україні вишивки одягового, інтер'єрного, побутового та обрядового призначення к у сільському, ат і в міському середовищах. Її розвиток ґрунтується на спільній основі мистецької культури трьох братніх східнослов'янських народів у процесах взаємовпливів і взаємозв'язків з мистецтвом інших сусідніх народів. На Україні вишивка розвивалася, як і в інших народів, у двох основних формах: як домашнє заняття, тобто вишивання виробів для себе. і вишивання виробів на замовлення, на продаж. Тобто вишивка розвивалась як домашні ремесла і організовані промисли. Ці дві форми існували паралельно, переплітаючись і взаємозбагачуючись. Кожна історична епохи вносила зміни у їх життя. Впродовж віків кристалізувалась чітка художня система, в якій гармонійну єдність творять матеріал, техніка, орнамент, композиційно-колористичне рішення. Вишивка не піддається довгому зберіганню. Але вишивальниці перефразовували узори, створюючи співзвучні своєму часові складні орнаментальні композиції, в яких виявляються нашарування тем, образів і сюжетів різного історичного походження. В стійких образах, композиціях, стилістичних засобах, колористичних рішеннях прослідковуються архаїчні пласти, що відображають давні уявлення людини про світ. Цікаво

простежуються питання еволюції художньо-виражальних засобів вишивального мистецтва, його естетичної природи, в залежності від конкретних історико-соціальних умов.

Широкого розквіту мистецтва Покутської вишивки багато в чому сприяє діяльність Коломийського музею народного мистецтва Гуцульщини і Покуття. Тут постійно організовуються виставки майстрів народного мистецтва, пропагуються його кращі твори.

Творчість сучасних майстрів, виявляє їх глибокий зв'язок з традиціями народної вишивки збереження й подальший розвиток її художньо-образної структури. Головне те, що сучасна вишивка зберігає свій духовний світ, поглиблює образну змістовність і доводить, що народне мистецтво, як і народна пісня це велике надбання нашої культури [3].

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Народна вишивка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://deep.kiev.ua/~malvin/embroid/3.htm>
3. Народні майстри вишивки покуття / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://garbuz.org.ua/statti/vishivka/narodni-maystri-vishivki-pokuttya.html>
2. Ткачук Ярослава. Гуцульська та Покутська вишивка / Ярослава Ткачук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ko.if.ua/museum/publications/03.htm>

*Коніченко Юлія
(Полтава, Україна)*

ОРНАМЕНТАЛЬНІ МОТИВИ – ВІДОБРАЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СИМВОЛІКИ РІЗНИХ СТАРОДАВНІХ КУЛЬТУР

Сучасний стан нашого суспільства характеризується зростанням етнічної свідомості народу, посиленням його інтересу до вітчизняної історії та культури інших народів, до усвідомлення необхідності збереження традиційного народного мистецтва як генофонду його духовності, втрата якого загрожує існуванню самого народу.

Звернення до життєдайних джерел народного мистецтва, до збереження та оновлення всіх його видів – це усвідомлення свого родоводу, духовних традицій, відродження культури українського народу[5, с.5].

Протягом тисячоліть вироблялись елементарні навички абстрагування, удосконалювались сюжетно-знакові композиції. Через тисячоліття тягнуться зв'язки орнаментальних схем, які постійно видозмінювались, збагачувались, залежно від конкретних соціально-історичних умов. Дослідники неодноразово підкреслювали, що саме орнамент української вишивки найповніше проніс крізь віки тотожність з орнаментом попередніх епох, передусім з античним геометричним[1, с.133].

У процесі історичного та культурного розвитку в Україні в кожній